

Efektivní stát

03.března 2005 Edvard Kožušník, Michal Tošovský

Ten pojem nás napadne, když s jednou věcí jedeme již na čtvrtý úřad, počtvrté tam vyplňujeme jakési formuláře, jejichž smysl není jasný ani samotnému úředníkovi, a jsme posíláni zpět na úřad první.

Napadne nás, když se po deseti letech souzení konečně domůžeme pravomocného rozsudku, aby nám v roce dalším někdo sdělil, že rozsudek zase neplatí a budeme se soudit od začátku znovu. Soudce přitom téměř nevidíme, protože je schován za štosity jakýchsi papírů, kterým říká odborně spis.

Napadne nás, když se bojíme jít po ulici ve středu města, když po státě pobíhají v klidu nechycení zločinci a policie místo jejich chytání datluje na mechanických psacích strojích protokoly ke kdejakým prkotinám.

Napadne nás, kdy se s daňovými poradci marně snažíme rozlišit mezi daňově uznatelnými a neuznatelnými položkami, abychom nakonec zjistili, že takto zákon platil vloni, letos nikdo neví, jak platí, protože v něm jsou protiřečící si nesmysly a příští rok budou platit zase nějaké jiné, protože zákon bude novelizován. Naše nedostatečná inteligence je po zásluze odměněna pokutou finančním úřadem, který je úplně jiného názoru než náš draze placený poradce, než příslušný náměstek ministra vydávající jakési metodické pokyny i než jiný úředník téhož úřadu, který dělal kontrolu u souseda.

Napadnou nás sliby státu o zabezpečení lékařské, sociální i důchodové péče, přičemž jim ani náhodou věřit nemůžeme, protože všechny tyto systémy krachují.

Napadne nás... Tak bychom mohli pokračovat donekonečna. Situace vyžaduje zásadní změnu. Stát, který by měl občanům zabezpečovat služby, jim je nezabezpečuje. A přitom je sekýruje, vytahuje z jejich kapes nehorázné peníze. Bezmála pětina pracovní síly pracuje pro stát. Zatímco nejdříve soukromníci a pak i zaměstnanci bývalých státních molochů se již museli naučit slova klient, úroveň služeb, hospodárnost, efektivita, ve státním sektoru zní tyto pojmy jako slova z cizího jazyka.

Řešení musí být rychlá, účinná, často nepopulární. Nasadit je zapotřebí nástroje známé ze soukromého sektoru, jako definování cílů a jim odpovídajících prostředků, projektové řízení, audit procesů, personální i finanční, standardní kontroly, řízení lidských zdrojů, provázání procesů s moderními technologickými prostředky. Státní správa musí být stabilní. To ale nesmí být ztotožňováno s definitivou. Stabilita musí spočívat v důvěryhodnosti nastavených procesů řízení, zajišťujících potřebnou flexibilitu a pružnou reakci na rychle se měnící požadavky dnešního světa.

Takový přístup ke státní správě znamená bourání mnoha stereotypů, odhalování různých závětrí vytvářejících živnou půdu pro nekalé aktivity. Pro velkou část voličů zaměstnaných státem je potenciálně odpudivý. Politici budou k těmto problémům proto vždy přistupovat velmi opatrně – státních zaměstnanců je příliš mnoho. Podobně se situace ve světě vyvinula již v minulém desetiletí a byly i úspěšně hledány mechanismy nápravy. Jedním z nich je vytvoření nezávislých a odborných think tanků, které kladou nové otázky, dávají nepopulární ale potřebné odpovědi a politikům dodávají své místy nekonvenční koncepty.

Podobná situace nastala i u nás. Na snahu postavit takový think tank jsme zaznamenali přímo bouřlivou pozitivní reakci. Ukazuje to, jak rozsáhlá je problematika a jak obtížné je pro takový think tank stanovit si správně priority a zabývat se věcmi podstatnými, využít náležitě potenciál zde se

nabízející.

Pozitivní je, že reagovali nejen občané a podnikatelé. Reagovali i úředníci. Zřejmě tedy existuje pozitivní potenciál v dnešní státní správě, na kterém je možno stavět. Je to jenom otázka správné pozitivní motivace a profesionálního využití potenciálu lidských zdrojů. Včetně systému odměňování, vzdělávání, možností uplatnění.

Pozitivní je, že reagovali i politici. V časopise najdete příspěvek předsedy největší opoziční strany, která má velkou naději stát se stranou vládní. Tento příspěvek je provokativní. Vyznačuje se potřebným novátorstvím, kladením neotřelých otázek i náznaky neotřelých řešení. Bude ovšem nezbytné otázky zodpovědět, směry řešení propracovat. A získat politický konsensus. Na pravici by to mělo být z podstaty věci jednodušší - celá pravice o potřebě štíhlého a účinného státu hovoří dlouhodobě. Pozitivní signály ale vidíme i na levici. Pokud své úvahy o snižování daní bude opravdu myslet upřímně, nutně se dopracuje i k druhé straně rovnice snižování příjmů a schodků současně. A zjistí, že snižování výdajů není možno provádět plošně, že některé agendy je pro jejich efektivní fungování nutno prostředky náležitě vybavit a že proto jiné agendy je na druhé straně třeba zcela zrušit, zefektivnit nebo zásadně omezit. I pro provádění svých levicových představ bude potřebovat efektivní a štíhlou státní mašinerii. Pokud to zjistí, bude vítána. Jsou zde asi rozsáhlé oblasti, které zůstanou předmětem politického boje. Jsou zde ale rozsáhlé oblasti, na nichž se musí pravice s levicí domluvit, aby nebyl dlouhodobě narušen pozitivní vývoj naší země. Nejde jenom o penzijní reformu. Stabilní, efektivní a štíhlý stát je tématem obdobně důležitým.

Think tank eStat zahajuje činnost. Je platformou pro střetávání názorů všech zainteresovaných - občanů, podnikatelů, úředníků i politiků. Čas nečeká, je ohraničený. I eStat je časově ohraničený. Nakonec to budou politici, kdo dostane výstupy na stůl a kdo by měl najít sílu k jejich uskutečnění. Věříme, že ji již mají.